

FIL-PRIM AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

**ONOR. IMĦALLEF
IAN SPITERI BAILEY LL.M. LL.D.**

Illum, il-Ġimgħa, 15 ta' Marzu, 2024.

Kawża Nru. 1

Rik. Nru. 822/2018 ISB

**Mediterranean Samac Company Limited
kumpannija Maltija bin-numru tar-
reġistrazzjoni C-44907,**

u

**La Valletta BTZ Trading Limited ġia BTZ
Valletta Company Limited kumpannija
Maltija bin-numru tar-reġistrazzjoni C-
59405**

Vs

**Harbour Fuels Limited ġia M.Y. Bunkers
(Malta) Limited kumpannija Maltija bin-
numru tar-reġistrazzjoni C-61290**

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Ġuramentat tas-soċjetajiet **Mediterranean Samac Company Limited** u **La Vallette BTZ Trading Limited**, intavolat fis-6 ta' Awwissu 2018, li permezz tiegħu huma talbu lill-Qorti sabiex:

1. *Tiddikjara li l-kumpanija intimata kissret l-obbligazzjonijiet tagħha fil-konfront tal-atturi fost l-oħrajn meta naqqset li tħallas puntwalment l-kera pattwita għall-użu tal-bastiment u/jew kull kumpens ieħor pattwit kif ukoll meta ddirigiet il-bastiment f'ibħra u portijiet mhux żguri u naqqset li tirritorna l-bastiment kif pattwit;*
2. *Tordna li l-bastiment "Sun Oil 1" u li għandu in-numru tal-IMO numru 8861694 jiġi ritornat lill-atturi fl-istat li kien meta tpoġġa għad-disposizzjoni tal-kumpanija intimata bit-tgħamir, aċessorji u bunkers kollha tiegħu u dan etro dak it-terminu qasir u perentorju li din l-Onorabbli Qorti jogħġobha tiffissa u fin-nuqqas tikkundanna lill-kumpanija intimata tħallas il-prezz tal-bastiment de quo u dan prevja li tali prezz jiġi stabbilit okkorrendo bl-għajjuna ta' esperti maħtura mill-Qorti;*
3. *Tillikwida d-danni kkaġunati lill-atturi naxxenti mill-ksur tal-obbligazzjonijiet tal-kumpanija intimata, konsistenti f'damnum emergens u lucrum cessans u tikkundanna il-kumpanija intimata għall-ħlas tad-danni hekk likwidati.*

U dan wara illi ppremettew:

1. *Illi s-soċjetajiet rikorrenti huma kompropjetarji tal-bastiment MV Sun Oil 1 ("SunOil 1") li għandu numru tal-IMO 8861694 li kien l-aħħar irreġistrat fir-Repubblika tal-Moldova (document A);*
2. *Illi fid-19 ta' Novembru 2014 r-rikorrenti kienu poġġew a disposizzjoni ta' Harbour Fuels Limited gja M.Y. Bunkers (Malta) Limited il-vapur SunOil 1 sabiex jintuża kummerċjalment mis-soċjetà intimata;*
3. *Illi skont il-ftehim patwit bejn il-partijiet, is-soċjetà intimata kienet intrabtet li tħallas rati mensili ta' tnejn u tletin elf ewro (€32,000) fix-xahar għal kull xahar li fiha l-istess Sun Oil 1, tkun f'idejha. Il-partijiet kienu ukoll qablu dwar performance bonus ta' zero punt zero, zero, ħamsa ewro (€0.005) fuq kull litru ta' bunkers li ngarr fuq is-Sun Oil 1; (dokument B)*
4. *Illi ħlief l-ewwel pagament ta' tnejn u tletin elf ewro (€32,000) għal perjodu mid-19 ta' Novembru 2014 sat-18 ta' Diċembru 2014, liema ħlas sar permezz ta' cheque bin-numru 17-26/11/2014-2233-37-2, is-soċjetà intimata naqset milli tħallas ir-rati mensili pattwiti u kwalunkwe performance bonus, u dan minkejja diversi interpellazzjonijiet mis-soċjetajiet rikorrenti għall-ħlas ta' l-istess kif ser jirriżulta waqt is-smiġn tal-kawża;*
5. *Illi fit-tmintax (18) ta' Novembru 2015 is-soċjetajiet rikorrenti pprezentaw ittra ufficjali quddiem din l-Onorabbli Qorti bin-numru 3814/15 liema ittra giet notifikata lil kumpanija intimata fis-26 ta' Novembru 2015 (hawn annessa bħala Dok 'C'); Illi wara li s-soċjetà intimata rċeviet l-istess ittra,*

is-soċjetà intimata obbligat ruħha li tirritorna l-bastiment mill-ibħra Libjani mill-aktar fiss;

6. *Illi sallum il-ġurnata, is-soċjetà intimata għadha ma rritornatx il-Bastiment de quo minkejja diversi tentattivi;*
7. *Illi għalhekk, fis-sitta u għoxrin (26) ta' Frar 2018, is-soċjetajiet rikorrenti reġgħu ppreżentaw ittra uffiċjali quddiem din l-Onorabbli Qorti bin-numru 3357/2018 (document D) liema ittra ġiet notifikata lil kumpannija intimata fis-16 ta' Marzu 2018.*
8. *Illi l-intimat kissru t-termini tal-kuntratt oriġinali bejn il-partijiet u għalhekk ir-rikorrenti għandhom id-dritt li jitolbu it-tħassir tal-kuntratt oriġinali kif ukoll li jitolbu r-ritorn lilhom il-proprjetà jew, jekk dan ma jkunx possibli, u alternattivament il-likwidazzjoni u ħlas tad-danni sofferti.*

Rat id-**dokumenti** li ġew ippreżentati mar-rikors promotur (fol 7 sa fol 11).

Rat id-**digriet** tagħha, kif diversament preseduta, tas-6 ta' Awwissu 2018, li permezz tiegħu l-kawża ġiet appuntata għas-smiġġ għall-udjenza tal-11 ta' Ottubru 2018 fid-9:00am.

Rat ir-**risposta ġuramentata** tas-soċjetà **Harbour Fuels Limited** intavolata fis-7 ta' Settembru 2018 li permezz tagħha eċċepiet:

Illi fil-konfront tal-prezenti konvenuta, l-istanza attrici hija kompletament infondata fil-fatt u fid-dritt u għandha tigi michuda bl-ispejjeż, inter alia, għal dawn il-motivi –

1. *Illi l-atturi jridu jfornu provi tajbin u sufficjenti li juru li huma tassew is-sidien tal-bastiment "Sunoil I" u li għandhom il-kapacità processwali u d-debitu interess guridiku li jintrattjenu l-odjerni proceduri.*
2. *Illi jigi puntwalizzat illi bejn il-partijiet ma kien hemm l-ebda ftehim veru u proprju, izda solament proposta unilaterali emessa mis-soċjetà konvenuta – li qatt ma ġiet formalment accettata mill-atturi – denominata "Sunoil – Time Charter Agreement Proposal".*
3. *Illi peress li tali proposta kienet titkellem dwar "time charterparty" tal-bastiment bl-isem "Sunoil I", ma jstax jinghad – hekk kif jagħtu l-impressjoni l-atturi fit-tieni premessa fir-rikors ġuramentat – li huma "poggew a disposizzjoni" l-imsemmi bastiment u dan peress li hu fatt magħruf li f' "time charterparty" – a differenza ta' charterparties ohra – is-sid jibqa' fil-pussess, kemm materjali u kif ukoll legali, tal-bastiment filwaqt li c-charterer jagħti struzzjonijiet u/jew ordnijiet dwar x'għandu jagħmel tali bastiment. Għaldaqstant, għal dak li jikkoncerna l-pussess fiziku materjali tal-bastiment de quo qatt ma halla idejn is-sidien u t-talba relattiva li trid li l-bastiment jigi ritornat lura lill-atturi minghand il-konvenuta ma tistax tintlaqa' stante li hi guridikament insostenibbli. Għalhekk, japplikaw il-massimi ta' «nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet» (kif akkorċjat, u komunement magħruf, «nemo dat quod non habet») u ta' «traditio nihil amplius transferre debet vel potest ad eum qui accipit, quam est apud eum qui tradit».*

4. *Illi, bla ebda pregudizzju, bhala stat ta' fatt, il-bastiment wettaq vjagg wiehed biss lejn il-Libja u meta kien hemmhekk, l-istess gie mizмум u/jew sekwestrat mill-awtoritajiet Libici. Tali bastiment ghadu hekk prezentement mizмум u/jew sekwestrat pendentu proceduri gudizzjarji dwaru. Ghaldagstant, ghal dak li jikkoncerna l-istess talba li trid li l-bastiment jigi ritornat lura lill-atturi minghand il-konvenuta ma tistax tintlaqa' stante li hi fattwalment impossibbli.*
5. *Illi in kollegament ma' l-eccezzjoni ta' qabel din, il-konvenuta wkoll teccepixxi d-difiza ta' «ad impossibilia temo tenetur» (jew «impossibilium nulla obligatio est»), peress li hi m'ghandha l-ebda setgha li twettaq dak mitlub mill-atturi u m'ghandha l-ebda gestjoni u/jew kontroll fil-bastiment li jinsab mizмум u/jew sekwestrat minn awtoritajiet amministrattivi fl-esteru.*
6. *Illi, bla ebda pregudizzju, l-fatt li l-bastiment de quo gie mizмум u/jew sekwestrat mill-awtoritajiet fil-Libja, jekkwivali ghal forza magguri li tiskaguna lill-konvenuta li twiegeb di fronti l-allegazzjonijiet attrici.*
7. *Illi, bla ebda pregudizzju, jigi precizat li l-bastiment de quo gie mizмум u/jew sekwestrat mill-awtoritajiet fil-Libja ghal ragunijiet li ma jintrabtux ma' l-agir, kommissiv jew omissiv, doluz jew negligenti, tal-konvenuta izda minhabba ragunijiet lil hinn mill-operat taghha. Tali fatt jiskaguna lill-konvenuta li twiegeb ghall-ilmenti attrici peress li r-relazzjoni bejn il-partijiet giet frustrata hekk malli tali bastiment gie mizмум u/jew sekwestrat mill-awtoritajiet fil-Libja. Ikun ferm ingust li parti tigi ritenuta responsabbli ta' inadempiment jew kundannata t'onora obbligazzjoni ghal oggett li effettivament qatt ma rrendiela l-beneficju li ghalih intrabtet li tiehu. Fi kliem iehor, ikun xenarju inekwu u skwilibrat li l-konvenuta tigi mistennija tonora l-obbligi taghha lejn l-atturi meta ma dderivat l-ebda beneficju mill-bastiment stante li dan gie mizмум u/jew sekwestrat mill-awtoritajiet esteri ma' l-ewwel vjagg tieghu.*
8. *Illi, bla ebda pregudizzju ghall-eccezzjoni precedenti, l-konvenuta ma tahti bl-ebda mod u manjiera ghan-nuqqasijiet u/jew infrazzjonijiet allegati mill-atturi. F'dan is-sens, kwalsiasi imputazzjoni ta' inadempjenza li l-atturi qed jittentaw jaddossaw fuqha ghandha tigi debitament pruvata sal-grad li trid il-Ligi skond l-Art. 562 tal-Kodici ta' Organizazzjoni u Procedura Civili (Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta) bi provi tajbin, rilevanti u xierqa skond l-Art. 558 u l-Art. 559 ta' l-istess imsemmi Kodici.*
9. *Illi, bla ebda pregudizzju ghall-eccezzjonijiet t'hawn fuq, fi kwalunkwe kaz, l-atturi jehtiegilhom jipprovaw l-aspetti u l-elementi kollha tal-kaz taghhom fil-konfront tal-konvenuta sal-grad mehtieg skond il-Ligi u fin-nuqqas il-pretiza taghhom ghandha tfalli.*
10. *Illi l-atturi jridu jipprovaw l-infrazzjonijiet li qed jallegaw li wettqet il-konvenuta, stante li skond l-istess konvenuta kwalsiasi relazzjonijiet kummercjali u/jew negozjali bejn il-partijiet gew vicendevolment mitmuma, hekk kif jista' jigi ahjar pruvat fil-kors ta' dawn il-proceduri.*

11. Salv eccezzjonijiet ulterjuri skond u permessi mil-Ligi.

Rat illi fl-udjenza tat-23 ta' Janjar 2019, is-soċjetajiet attriċi pprezentaw nota (fol 29) b'affidavit ta' **Albert Tabone** u dokumenti oħra (fol 30 sa fol 58).

Rat illi fl-udjenza tal-1 ta' April 2019, xehed **Keith Murphy** u pprezenta dokument (fol 71 sa fol 75).

Rat illi fl-udjenza tal-25 ta' Ġunju 2019, id-difensur tas-soċjetà attriċi ddikjara li hu m'għandux aktar provi fuq l-ewwel talba attriċi dwar ir-responsabilità tal-konvenuta u talab li tingħata sentenza in parte fuq din it-talba. Rat ukoll li d-difensur tal-konvenuta qabel li l-vertenza odjerna tiġi restritta għal materja kontemplata fl-ewwel talba.

Rat illi fl-udjenza tat-3 ta' Diċembru 2019, xehed **Alan Bruno Olivier** u pprezenta sitt (6) dokumenti (fol 91 sa fol 156).

Rat illi fl-udjenza tat-2 ta' Diċembru 2020, xehed **Albert Tabone**.

Rat illi fl-udjenza tal-4 ta' Marzu 2021, reġa' xehed **Albert Tabone**.

Rat ukoll illi fl-udjenza tal-4 ta' Marzu 2021, il-partijiet qablu li l-kawża għandha tiġi deċiża fuq l-aspetti kollha tagħha u għalhekk il-Qorti laqgħet it-talba u rrevokat *contrario imperio* d-digriet tagħha tal-25 ta' Ġunju 2019.

Rat illi fl-udjenza tat-18 ta' Frar 2022, xehed in kontro-eżami **Alan Bruno Olivier**.

Rat illi fl-udjenza tat-3 ta' Lulju 2023, il-Qorti ddikjarat l-provi tal-partijiet magħluqa.

Rat in-nota ta' osservazzjonijiet finali estensiva tas-soċjetà konvenuta.

Rat illi fl-udjenza tas-27 ta' Novembru 2023, wara li l-partijiet trattaw il-kawża, il-kawża giet mħollija għall-udjenza tal-lum għas-sentenza.

Rat l-atti l-oħra tal-kawża, inkluż mill-provi mressqa.

Ikkunsidrat:

Illi jirriżulta illi dan huwa proċediment li ttieħed mis-**soċjetajiet attriċi** sabiex din il-Qorti tiddikjara li l-kumpanija ntimata kisret l-obbligazzjonijiet tagħha fil-konfront tas-soċjetajiet attriċi stante nuqqas ta' ħlas puntwali tal-kera pattwita u/jew kumpens għall-użu tal-bastiment u naqset milli tirritorna l-bastiment kif patwit. Għalhekk huma talbu lil din il-Qorti tordna r-ritorn tal-bastiment u l-likwidazzjoni ta' danni.

Is-soċjetajiet rikorrenti jispjegaw li huma ko-proprietarji tal-bastiment MV Sun Oil 1 li għandu numru tal-IMO 8861694, li kien l-aħħar registrat fir-Repubblika tal-Moldova. Jgħidu li fid-19 ta' Novembru 2014 poġġew a dispożizzjoni tas-soċjetà konvenuta l-bastiment sabiex jintuża kummerċjalment minnha.

Jispjegaw li skont il-ftehim bejn il-partijiet, is-soċjetà konvenuta kienet intrabtet li tħallas rati mensili ta' tnejn u tletin elf Ewro (€32,000) għal kull xahar li l-bastiment

ikun f'idejha u qablu dwar *performance bonus* fl-ammont ta' zero punt zero, zero, ħamsa Ewro (€0.005) fuq kull litru ta' *bunkers* li jingarr fuq il-bastiment.

Isostnu li l-uniku pagament ta' tnejn u tletin elf Ewro (€32,000) li qatt sar kien għal perjodu mid-19 ta' Novembru 2014 sat-18 ta' Diċembru 2014 u wara dakinhar naqset milli tagħmel kwalunkwe pagament u dan minkejja d-diversi tentattivi tas-soċjetajiet attriċi, fosthom żewġ ittri ufficjali debitament notifikati.

Jikkontendu li la darba s-soċjetà konvenuta kisret t-termini tal-kuntratt originali, għandhom id-dritt li jitolbu t-tħassir tal-kuntratt originali, kif ukoll ir-ritorn tal-proprjetà u jekk dan ma jkunx possibli, allura l-likwidazzjoni u ħlas tad-danni sofferti.

Ikkunsidrat Ulterjorment:

Illi s-**soċjetà konvenuta** min-naħa tagħha tgħid li s-soċjetajiet attriċi jridu jforu provi tajbin u suffiċjenti li juru li huma tassew is-sidien tal-bastiment u li għandhom il-kapaċità u l-interess ġuridiku li jressqu 'l quddiem l-odjerni proċeduri.

Jikkontendu li bejn il-partijiet ma kien hemm ebda ftehim iżda biss proposta unilaterali emessa mis-soċjetà konvenuta li qatt ma giet formalment aċċettata mis-soċjetajiet attriċi. Issostni li l-proposta kienet titkellem dwar *time charterparty* u dan jimplika li s-sid jibqa' fil-pussess kemm materjali u kemm legali tal-bastiment u c-*charterer* jagħti struzzjonijiet u/jew ordnijiet dwar x'għandu jagħmel il-bastiment u għalhekk il-bastiment dejjem jibqa' fil-pussess fiżiku tas-sidien u għalhekk it-talba għar-ritorn hija insostenibbli.

Tispjega li l-bastiment wettaq vjaġġ wieħed biss lejn il-Libja fejn gie miżmum u sekwestrat mill-awtoritajiet Libjani fejn għadu miżmum u hemm pendent proċeduri ġudizzjarji dwaru u għalhekk issostni li għalhekk it-tieni talba attriċi hija fattwalment impossibbli. Tikkontendi li m'għandha l-ebda setgħa li twettaq dak mitlub mis-soċjetajiet attriċi.

Issostni li r-raġuni li l-bastiment gie miżmum u/jew sekwestrat mill-awtoritajiet Libjani mhix attriwbli lis-soċjetà konvenuta u għalhekk tikkontendi li jkun inekwu u skwilibrat li s-soċjetà konvenuta tiġi mistennija tonora l-obbligi tagħha meta hi ma dderivat l-ebda benefiċċju stante li dan gie miżmum mal-ewwel vjaġġ tagħha.

Ikkunsidrat Ulterjorment:

Illi mill-provi prodotti, jirriżultaw is-segwent **fatti**:

Fl-affidavit tiegħu, **Albert Tabone** jgħid li hu kien direttur tal-kumpanija La Valletta BTZ Trading Limited fi żmien li nqalgħet il-kwistjoni mertu tal-kawża. Jgħid li BTZ Trading Limited hija proprjetarja tal-bastiment MV Sun Oil 1 flimkien mas-soċjetà Samac Company Limited, liema bastiment kien l-aħħar irregiġtrat fir-Repubblika tal-Moldova.

Jispjega li l-aħħar li ra l-bastiment kien f'Novembru tas-sena 2014 meta fdawh f'idejn Alan Bruno Olivier bħala rappreżentant tas-soċjetà konvenuta. Jgħid li Alan Bruno

Olivier kien qiegħed ifittex bastiment għan-negozju ta' *bunkering* li kellu u s-soċjetà konvenuta kellha liċenzja valida maħruġa mill-awtoritajiet Maltin biex tagħmel xogħol ta' *bunkering*. Jispjega li l-bastiment kien tajjeb għall-baħar u kellu t-tagħmir neċessarju biex iġorr iż-żjut. Jgħid li ddiskutew ma' Alan Bruno Olivier li bagħat il-proposta ta' *Time Charter Agreement* fejn is-soċjetà konvenuta kienet ser tikri l-bastiment għal perjodu ta' sitt xhur versu l-ħlas tas-somma mensili ta' tnejn u tletin elf Ewro (€32,000), mentri l-pagi tal-ekwipaġġ kellhom jithallsu mis-soċjetà attriċi BTZ Valletta u s-soċjetà konvenuta kellha tkun responsabbli għall-*bunkers* u l-affarijiet neċessarji l-oħra. Jgħid li l-proposta ġiet aċċettata u għalhekk intlaħaq ftehim ta' kiri tal-bastiment.

Jgħid li s-soċjetà konvenuta kienet mgħagġla biex tibda topera u huma avvżaw lil Alan Bruno Olivier illi l-bastiment kien ikun lest biex ibaħħar lejn l-aħħar ta' Novembru. Jispjega li kienu ġew mgħarrfa mid-*designated person ashore*, Keith Murphy, bħala rappreżentant ta' KS Shipping Malta li s-soċjetà konvenuta kienet issupplixxiet madwar 10MT ta' *bunkers* fuq il-bastiment għall-użu tagħha stess kif ukoll 5MT oħra sabiex jiġu kkonsenjati lil vapur ieħor, MT Basbosa.

Jispjega li meta ġara dan, l-unika dokument li kien jeżisti bejn il-partijiet kienet il-proposta li ġiet iffirmata minn Alan Bruno Olivier u li huma aċċettaw. Jgħid li huma xtaqu dokument aktar formali u nformawhom dwar dan u bagħtu abbozz fl-4 ta' Diċembru 2014 li baqa' ma ġiex iffirmat. Jgħid li fil-frattemp il-bastiment kien f'idejn is-soċjetà konvenuta li ħallsu l-ewwel pagament għaž-żmien bejn id-19 ta' Novembru u t-18 ta' Diċembru 2014.

Jgħid li f'dan il-waqt is-soċjetà konvenuta kienet qed topera hi l-bastiment u kellha l-kontroll tal-bastiment u ċjoè l-kaptan tal-bastiment għalkemm imħallas mis-soċjetajiet attriċi ma setax jirrifjuta l-ordnijiet tas-soċjetà konvenuta.

Jispjega li fit-2 ta' Jannar 2015 ġew informati minn Keith Murphy illi fil-lejl bejn il-31 ta' Diċembru 2014 u l-1 ta' Jannar 2015, il-bastiment ġie maqbud f'tempesta, tilef iż-żewġ ankri u kien qiegħed lejn in-nofsinar/grigal ta' Malta bla *fuel*. Jgħid li skont Murphy il-bastiment ġie rmonkat minn *tugboat* Taljana lejn il-Libja u talbu sabiex jingħata l-*fuel* iżda rriżulta li l-bastiment u l-ekwipaġġ kienu ġew arrestati u miżmuma milli jtilqu mil-Libja.

Jgħid li s-soċjetà konvenuta kienet negligenti għaliex naqset milli żżomm il-bastiment fornit bil-*bunkers* meħtieġa u kieku kellu l-*fuel* ma kienx ikun hemm in-neċessità li jiġi rmonkat lejn il-Libja. Jispjega li l-bastiment għadu fil-port ta' Tripoli. Jgħid li jidher li saru allegazzjonijiet fil-konfront tas-soċjetà konvenuta li kienet involuta f'kuntrabandu tad-*diesel* u mhux informat dwar xi proċeduri hemm u fiex waslu.

Jispjega li meta ġara dan kienu talbu spjegazzjoni lis-soċjetà konvenuta li assigurawhom li kienu ser jagħmlu minn kollox biex jeħilsu kemm-il bastiment u kif ukoll l-ekwipaġġ. Jgħid li kienu jiltaqgħu spiss ma' Keith Murphy u Alan Bruno Olivier u kienu jikkomunikaw mal-familjari tal-ekwipaġġ, l-awtoritajiet Rumeni (minħabba li kien hemm membru mill-ekwipaġġ Rumeni) u l-aġent tagħhom fil-Libja Seepia sabiex iseħħ ir-rilaxx. Jgħid li l-aġent tagħhom kien qabbad Avukat Suleiman Ramanadan Almesli sabiex jirrappreżenta l-interessi tagħhom fil-Libja.

Jgħid li l-ekwipaġġ eventwalment ġie meħlus u s-soċjetà konvenuta ħallset għar-ripatrijazzjoni tagħhom. Jispjega li kienu ġew meħlusa minn akkużi ta' kuntrabandu taż-żjut iżda l-akkużi ma kinux jgħidu li l-bastiment kien involut iżda baqa' ma ġiex ritornat.

Jispjega li permezz ta' din il-kawża jridu jiġu indennizzati tal-bastiment li tista' tgħid hu mitluf kif ukoll tat-telf ta' qligħ li soffrew.

In kontro-eżami jikkonferma li l-bastiment tilef iż-żewġ ankri tiegħu kawża tal-maltemp, iżda jgħid li xorta seta' jiġi navigat għax kellu l-magni u mingħajr ankri l-vapur xorta jista' jsuq. Jgħid li l-ankri kien għadhom ġodda għax saru xi tlett xhur qabel. Jgħid li l-vapur kif kien mingħajr ankri seta' jiġi lura Malta.

Jispjega li r-raġuni għala l-vapur ġie rmunkat kienet għax spiċċa bla fuel. Jikkonferma li f'korrispondenza li ta kienet minħabba n-nuqqas t'ankri iżda jgħid li għamel dan sabiex il-vapur jingħata permess jitlaq mingħajr ankri. Jikkonferma li l-vapur ġie rmunkat fuq struzzjonijiet tal-Kaptan li kien impjegat mis-soċjetà attriċi.

Mistoqsi jekk kienx il-bastiment jew is-Sur Bruno Olivier li kien involut fit-traffikar tad-*diesel*, jikkonferma li kien il-vapur. Jgħid li huma ma daħlux fil-kwistjoni l-Libja ħlief li qabdu aġent u dana minħabba li s-Sur Bruno Olivier ħa ħsieb u aċċetta li jhallas kollox hu. Mistoqsi għala jidher ismu fuq id-dokumenti relattivi, jgħid li hu ma rax l-imsemmija dokumenti.

Jispjega li meta l-vapur u l-ekwipaġġ kienu maqbuda, huma taw l-awtorizzazzjoni tagħhom għall-aġent, li kien Sapia Company Limited, iżda l-ispejjeż ħallashom kollha s-Sur Bruno Olivier. Jgħid li huma żammew kuntatt mal-aġent li kien tahom id-dettalji tal-Avukat imqabbad mis-Sur Bruno iżda kien diffiċli ħafna li jagħmlu kuntatt mal-istess avukat.

Jikkonferma li l-proċeduri kienu kontra l-vapur u l-ekwipaġġ dwar suspett ta' kuntrabandu ta' fuel. Jgħid li sa fejn jaf hu ma kien hemm ebda evidenza u l-ekwipaġġ ħareġ liberat.

Mistoqsi r-raġuni għala kien qed iħallas kollox is-Sur Bruno Olivier, jgħid li dan kien għaliex kien responsabbli ta' dak kollu li kien qed jiġri u hu kien jaf x'kien għaddej. Jgħid li fil-fatt is-Sur Bruno Olivier lilu qatt ma tah xejn.

Mistoqsi dwar l-allegazzjonijiet fl-affidavit tiegħu fir-rigward li s-Sur Bruno Olivier kien involut f'kuntrabandu, jgħid li kien hemm xniegħa u sa fejn jaf hu kuntrabandu ma kienx isir.

Jgħid li huma baqgħu jistennew li l-vapur jiġi rilaxxat għax is-Sur Bruno Olivier kien jgħidilhom li ser jiġi rilaxxat la ma kienx hemm akkuża fuq il-vapur. Jgħid li ppruvaw jiġibu l-għajnuna mill-Ministeru tal-Affarijiet Barranin iżda dawn ma setgħux jgħinu stante li l-vapur m'għandux bandiera Maltija.

Fix-xhieda tiegħu, **Keith Murphy** jgħid li xogħlu hu li jagħti servizz biex ikunu jistgħu jimmaniġjaw il-bastimenti. Jgħid li f'Lulju 2014 intlaħaq ftehim bejn BTZ u huma sabiex joffru servizz bħala *management* u crewing għal bastiment tagħhom. Jgħid

li bdew bid-dokumentazzjoni sabiex iġibu l-bastiment in regola vis-a-vis ċertifikati. Jgħid li fl-aħħar tas-sena 2014 u bidu tal-2015 ma baqghux jithallsu u f' Jannar 2015 waqqfu s-servizz.

Mistoqsi meta waqfu jagħtu s-servizz il-bastiment fejn kien, jgħid li kien wehel fil-port tal-Libja, iżda ma jafx f'liema port. Jgħid li hu kien ikkomunika mas-soċjetajiet attriċi minħabba l-ekwipaġġ għax kien hemm mistoqsijiet dwarhom mill-familjari tagħhom. Jikkonferma li kien hu li sab lill-ekwipaġġ.

Mistoqsi jekk meta l-bastiment għadda f'idejn ħaddiehor kienx konxju ta' min qed imexxi, jgħid li huma l-interess tagħhom kien li l-bastiment ikollu ċ-ċertifikat skont il-liġi marittima. Jispjega li l-kuntratt tiegħu kien ma' Albert, Pawlu Piscopo u David u x-xogħol kien jikkonsisti fid-*day to day running* tal-bastiment, ċertifikati, l-*equipment* li jkun fuq il-bastiment li jkun fi stat tajjeb u li ma jkunx hemm affarijiet skaduti. Jikkonferma li sakemm kien qed jagħmel dax-xogħol kollox kien *up-to-date*.

Mistoqsi dwar x'gara biex il-vapur waqaf Tripoli jgħid li kien hemm xi maltemp u l-bastiment kellu xi problemi fil-magna u ma setax ikompli l-vjaġġ tiegħu bil-konsegwenza li spiċċa fl-ibħra Libjani. Jgħid li l-problemi kienet l-ekwipaġġ li safa' maqbud u wara xi għaxar xhur ġew liberati. Jgħid li ma kienx involut sabiex ġew liberati.

Jgħid li ma kienx għadu responsabbli għall-ekwipaġġ però kien inkwetat u kompli jagħmel pressjoni fuq is-sidien sabiex l-ekwipaġġ jiġi rilixxat. Jgħid li wara Jannar 2015 ma seta jagħmel xejn. Jgħid li ma jafx x'wassal sabiex ġew meħlusa. Jgħid li l-bilanċi li kellhom pendenti vis-a-vis servizzi u *supplies* li kienu taw lil bastiment thallsu minn Harbour Fuels.

In kontro-eżami jikkonferma li fil-kwistjoni tar-rilaxx tal-ekwipaġġ iktar sabu koperazzjoni mis-soċjetà konvenuta milli dawk attriċi. Jgħid li mill-informazzjoni li għandu Alan Bruno Olivier kien ħallas sabiex l-ekwipaġġ ikunu jistgħu jirritornaw lejn pajjiżhom, kif ukoll il-paga lilhom dovuta.

Fix-xhieda tiegħu **Alan Bruno Olivier** jgħid li fl-2012 kien beda karriera bħala konsulent fil-*bunkering* f'Malta u kien direttur tal-kumpanija MI Bunkers Malta Limited li kienet tispeċjalizza f'bunker trading f'Malta, Ċipru u Ġibiltà. Jispjega li kienu wkoll distributuri lokalment fil-Freeport b'kuntratti esklussivi ma' CMA, GEM u MERSC. Jgħid li f'it wara ġew ikkuntattjati minn diversi aġenti Libjani li xtaqu jagħmlu l-istess mudell ta' Malta fil-Libja u ċjoè *bunkering* lil vapuri, *container vessels* u simili. Jgħid li kienu interessati fiha għax b'hekk kien ikollhom il-baħar Mediterran kollu u għalhekk tefgħu l-interess tagħhom ma' *shipping brokers* li qed ifittxu bastiment u kien ikkuntattjah s-Sur Albert Tabone li kellu bastiment li kien li kellhom bżonn.

Jispjega li Albert Tabone kien qed jirrappreżenta lil BTZ Limited li kienet il-kumpanija tiegħu li kellha l-basiment Sun Oil 1. Jgħid li hu kien wera x-xewqa li jbiegħ il-bastiment minħabba li kellu diversi kwistjonijiet mal-kollega tiegħu Paul Piscopo. Jispjega li huma ma kellhomx intenzjoni jixtru bastiment iżda biss jikru u għalhekk ftehm u li jagħmlu tmien vjaġġi bi prova imbagħad jimxu minn hemm u għalhekk kienet ġiet ippreżentata proposta (a fol 9) datata 10 ta' Novembru 2014 u wara li

jsiru t-tmien vjaġġi, is-soċjetajiet attriċi kellhom jipprezentaw kuntratt, liema kuntratt baqa' ma sarx.

Jgħid li fil-frattemp, tramite l-aġent Keith Murphy, tlesta kollox biex jinbeda l-ewwel vjaġġ lejn il-Libja fejn kellu jsir *ship* ma *ship* ma tanker li kellu jkun qrib pożizzjoni indikata mill-*mother company* li kienet xtrat il-konsenja ħalli jimtela' - imbagħad b'dik il-konsenja kellhom jmorru fuq ir-riggijiet iqassmu lill-*generators* tar-riggijiet. Jispjega li fl-aħħar ta' Diċembru 2014 kien għamel maltemp qawwi ħafna u l-bastiment Sun Oil tilef iż-żewġ ankri u kellu joqgħod fuq il-magni fil-mewġ. Jgħid li l-bastiment kien jinsab bejn Malta u l-Libja u safa' anke bi ħsarat fil-magna, stante li l-maltempata damet madwar ħmistax. Jispjega li għamlu tentattivi sabiex isiru *bunkers* ħalli jkollu l-fuel u jibqa' għaddej iżda dan ma kienx possibli. Jgħid li kien tkellem ma' sid il-vapur, tramite l-aġent, li kien viċin sabiex jirmunkah lejn Malta iżda l-Kaptan ipprefera li jgħajjat *de stress call* u jiġi rmunkat lejn l-eqreb art, u ċjoè l-Libja u fil-fatt kien hemm *support vessel* Taljan fil-viċin u assistiet il-bastiment lejn Tripoli.

Jispjega li meta wasal il-Libja kienu rranġaw li l-vapur jingħata l-fuel u l-vapur kien lest sabiex jitlaq mil-Libja flimkien ma' xi bugħaddasa li kienu ser jirkuprawlha l-ankri. Dan kien ġie kkordinat minn Keith Murphy ma Sepea Shipping Agency. Jikkonferma li sadanittant is-sid kien dejjem abdika mill-obbligi tiegħu lejn il-bastiment. Jispjega li fil-ħin li l-bastiment kien skedat biex jitlaq niżlu l-uffiċjali tad-Dwana u tal-armata Libjana sabiex jirrilaxxaw il-vapur u f'dak il-ħin wieħed mill-ekwipaġġ qalilhom li fil-passat kienu marru kemm-il darba jgħabbu l-*fuel* illegalment u konsegwentement ġew arrestati. Jgħid li l-bastiment meta kien f'idejn Albert Tabone u Piscopo kellu ċertu passat.

Jgħid li kien tkellem ma' Albert Tabone u nfirmah bl-istat tal-vapur u jispjega li ma kienx id-dmir tagħhom li jidhlu fil-kwistjoni kollha li jeħilsu l-valur u jidhlu fi proċeduri legali. Jispjega li kien daħal fiha minħabba li ma riedx jabbanduna lill-ekwipaġġ u fil-fatt l-ispejjeż għalkemm għamilhom hu, kien kollha *off-hire*. L-ispejjeż kienu jinkludu il-ħlas ta' ħamsin elf Ewro (€50,000) bil-quddiem sabiex tqabba avukat Libjan sabiex jirrapprezenta lil BTZ fil-Qorti.

Jgħid li eventwalment l-ekwipaġġ kien ġie meħlus iżda l-bastiment baqa' miżmum mill-awtoritajiet. Jispjega li kienu ltaqgħu b'urġenza f'ħanut f'Marsaxlokk u għal din il-laqgħa kien hemm Albert Tabone, Paul Piscopo u persuna ta' nazzjonalità Taljana Massimo Perozza li kien qal li l-bastiment kien tiegħu u li ried kumpens għalih u ġie mitlub li jħallas il-valur tal-bastiment u hu kategorikament irrifjuta milli jagħmel dan.

Mistoqsi dwar il-passat li kellu l-vapur jgħid li dan jirreferi għall-perjodu bejn Ġunju u Settembru 2014. Jispjega li mit-*transcripts* tal-Qrati Libjani rriżulta li l-awtoritajiet Libjani kienu żammew il-vapur xhur ilu u dan kien ħarab matul il-lejl lejn Malta. Jgħid li mill-istess *transcript* jirriżulta li l-bastiment inżamm għal żewġ raġunijiet u ċjoè wara x-xhieda tal-ekwipaġġ li ġarru *fuel* illegalment u wkoll għax uffiċjal Libjan kien għaraf il-bastiment fuq suspett tal-istess traffikar u ħarrbuh mal-lejl.

Jispjega li in segwitu għal li ġara kien issejjaħ f'laqgħa u ffirmat karta mas-Sur Tabone u s-Sur Piscopo fejn ħallas ħamsa u għoxrin elf Ewro (€25,000) għas-saldu. Mistoqsi r-raġuni għalfejn għamel dan il-ħlas, jgħid li għax ried jaqta' minn magħhom

darba għal dejjem. Jgħid li l-imsemmija somma ħallasha lil terzi li kienu kredituri tas-Sur Tabone u s-Sur Piscopo. Jispjega li f'it jiem wara rċieva ittra ufficjali.

In sostenn tax-xhieda tiegħu, ix-xhud ippreżenta numru ta' dokumenti li l-Qorti ħadet konjizzjoni tagħhom, liema dokumenti jinkludu diversi riċevuti, *transcripts* tal-Qorti Libjana u l-ftehim bejn il-partijiet fejn ix-xhud ħallas is-somma fuq indikata għas-saldu.

In kontro-eżami jgħid li din ma kinitx l-ewwel darba li kienu qed jagħmlu dan ix-xogħol u kien hemm *bunkering* preċedenti fl-ibħra ta' bejn Malta u l-Libja. Jgħid li ma' Albert Tabone u Paul Piscopo kien għamel xogħol qabel iżda ma kienx *bunkering*. Jgħid li fix-xogħol tiegħu kien għamel xogħol ma diversi vapuri *charter*.

Jikkonferma li sa fejn kienu qalu lilu, BTZ Limited kienet il-proprjetarja tal-bastiment Sun Oil 1. Jgħid li kienu raw xi dokumenti fejn kien ikklassifikat bħala tajjeb għall-baħar. Jikkonferma li kien ra *certificate of owner* li kien jindika li s-sidien kienu BTZ Valletta Company Limited u Mediterranean Samac Company Limited.

Jikkonferma li wara li ġie ffirmat il-*proposal* tal-10 ta' Novembru 2014 (a fol 9) huwa beda x-xogħol. Jgħid li minn meta l-vapur telaq minn Malta ħallsu kollox huma. Jispjega li l-vapur intbagħat lejn il-Libja u kellu xi xogħol għal rig iżda minħabba l-maltemp ma setax isir u baqa *drifting* sakemm ikun jista' jagħmel dan meta sfatlu l-ħsara. Jispjega li huma talbu sabiex il-vapur jitressaq iżda la darba tilef l-ankri u kien hemm problema fil-magna ma setax isir dan. Jikkonferma li sakemm tilef l-ankri kellu jkun x'imkien ankrat. Jgħid li kienet responsabbiltà tagħhom li jissupplixxu l-*fuel* iżda l-maltemp għamilha impossibli li jsir dan u filfatt la darba daħal il-Libja għamlu kull ma setgħu u ċjoè taw il-*fuel*, sewwew il-ħsarat u anke ħejjew sabiex jiġu rkuprati l-ankri. Jikkonferma li huma kienu responsabbli sabiex iħallsu l-*bunkers* tal-bastiment iżda minħabba l-maltemp u l-ħsarat ma setgħux iressquh lejn il-*bunkers*.

Mistoqsi dwar jekk huwa bagħatx *notice* sabiex jitermina c-*charter* jgħid li għamel dan permezz ta' *email* lis-Sur Tabone meta l-vapur ġie maqbud il-Libja u sar magħruf lilhom ir-raġuni għal dan. Jikkonferma li għalhekk ħallas ta' xahar *hire* biss.

Jispjega li l-unika żewġ dokumenti li jeżistu bejn il-partijiet huma c-*charter proposal* (a fol 9) u l-ftehim fejn hu ħallas is-somma ta' ħamsa u għoxrin elf Ewro (€25,000) (a fol 165).

Mistoqsi jafx fejn jinsab il-bastiment jgħid li sa fejn jaf hu għadu Tripoli, sal-2017 ċertament li kien għadu hemm iżda ma jafx f'liema kundizzjoni jinsab.

Ikkunsidrat Ulterjorment:

Illi meħud in konsiderazzjoni l-provi prodotti, il-Qorti sejra, qabel tagħmel il-konsiderazzjonijiet tagħha, tislet dak li jirriżulta mis-**sottomissjonijiet** u t-**trattazzjonijiet** magħmula mill-partijiet.

Is-**soċjetajiet attriċi** jispjegaw li l-kwistjoni mertu tal-kawża odjerna tikkonċerna bastiment li huma taw *charter* lis-soċjeta konvenuta, li teżisti kwistjoni dwar it-termini tal-istess *charter* u li d-dokumenti li ħoloqha huwa *quotation* iffirmata minn

parti waħda. Isostnu li min kellu l-bastiment f'idejh kellu l-obbligu li jissupplixxi l-fuel u ġara li l-bastiment spiċċa bla fuel, intilfu l-ankri u ddañħal il-Libja fejn ġie miżmum.

Ikkunsidrat Ulterjorment:

Min-naħa tagħha, is-**soċjetà konvenuta** tibda billi tfakkar u tissottolinea l-massima rikonoxxuta fis-sistema proċedurali Maltin illi l-oneru probatorju jinkombi fuq minn jafferma fatt u mhux fuq min jinnegah. Isegwi li huma l-provi li jiddeterminaw kawża u mhux l-aspettattivi tal-partijiet jew l-allegazzjonijiet mhux provati tagħhom. Issostni li hija l-parti attriċi fil-kawża li trid u hi tenuta tissupera ċerta grad fl-allegazzjonijiet tagħha. Tikkontendi li l-atturi ma ġabux provi biex jiżvinkolaw ruħhom mill-oneru inkombenti fuqhom li juru għall-konvinciment tal-Qorti illi l-allegazzjoni ċentrali tal-allegazzjoni tagħhom hija tassew fondata. Issostni li f'dan il-każ il-provi miġjuba ma jagħtu l-ebda ħjiel oġġettiv tat-trażgrassjoni, doluża jew kolpuża tal-kumpanija konvenuta u l-parti attriċi ma ppruvat xejn minn dak minnha pretiż u allegat fl-azzjoni mressqa minnha.

Issostni li l-azzjoni odjerna hija waħda ta' dikjarazzjoni ta' responsabbiltà u għar-rizarċiment għad-danni allegatament subiti u skont il-parti attriċi il-ħsarat huma konsistenti f'*damnum emergens* u f'*lucrum cessans*. Tikkontendi li għalkemm ir-rabta bejn il-partijiet hija dik kuntrattwali, xorta għandhom japplikaw id-disposizzjonijiet tal-Kodiċi Ċivili dwar il-kolpa extra-kuntrattwali. Tispjega li l-linja bażi f'azzjoni għar-rizarċiment ta' danni l-oneru tal-prova huwa fuq l-attriċi u għalhekk jekk kemm-il darba l-prova ma ssibx il-libsa tal-konkret, l-allegat dannagġjant għandu jiġi liberat minn dak kollu lilu imputat. Finalment tikkontendi li l-prova tal-ħtija hi ingredjent indispensabbli sabiex ġudikant jiddikjara r-responsabbiltà tad-debitur.

Tispjega li l-baży tar-relazzjoni bejn il-partijiet hija ta' *time charterparty* li joħroġ mill-iskrittura tal-10 ta' Novembru 2014 li għalkemm ġiet iffirmata biss mis-soċjetà konvenuta ġiet aċċettata mis-soċjetajiet attriċi u għalhekk teżisti rabta kuntrattwali.

Ittenni li jeżistu diversi tipi ta' *charterparties* fejn ir-responsabbiltajiet huma differenti. Fil-każ odjern is-sidien atturi baqgħu dejjem fil-pussess, kemm materjali kif ukoll legali, tal-bastiment u ċ-*charterer* kellha biss il-funzjoni li tagħti struzzjonijiet u/jew ordnijiet dwar x'għandu jagħmel tali bastiment u 'l fejn għandu jsalpa u b'hekk is-soċjetà konvenuta ma tista' qatt tirritorna xi ħaġa li fiżikament qatt ma kienet fil-pussess tagħha.

Issostni li s-soċjetajiet attriċi jippreżumu li s-soċjetà konvenuta hija ħatja għax ma ħallsix l-pagamenti dovuti lilha skont l-iskrittura tal-10 ta' Novembru 2014 iżda l-fatti huma ħafna iktar kumplessi minn hekk. Il-partijiet kellhom obbligi speċifiċi lejn xulxin u ċjoè s-soċjetajiet attriċi kellhom l-obbligi tas-servizz mentri s-soċjeta konvenuta kellha l-obbligi tal-ħlas. Tikkontendi li l-obbligi ma setgħux jitwettqu stante forza maġġuri. Issostni li la darba l-bastiment ġie miżmum dan kellu jitqies bħala *off-hire*. Tgħid li jkun inekwu u inġust li l-konvenuta tiġi kostretta tħallas għal xi ħaġa li qatt ma nqdiet minnha minħabba ċirkostanzi straordinarji li mhumiex attribwibbli għaliha. F'dan ir-rigward issostni li s-soċjetajiet attriċi kellhom jippruvaw

mhux biss li saret il-ħsara iżda wkoll li hi attriwbli lis-soċjetà konvenuta, prova li ma saritx.

Issostni li sabiex ikun hemm forza maġġuri jridu jikkoeżistu flimkien u simultanjament numru ta' kundizzjonijiet u ċjoè l-grajja trid tkun irreżistibbli fis-sens li trid tqiegħed lid-debitur fl-impossibilità li jwettaq l-obbligazzjoni, il-ġrajja trid tkun imprevedibbli, il-ġrajja trid tkun xi ħaġa esterna u d-debitur ma jridx ikollu ħtija f'dak li jiġri u ċjoè trid tkun xi ħaġa li ma setax jevita u assolutament lil hinn mill-kontroll tiegħu. Tikkontendi li f'dan il-każ jeżistu dawn il-kundizzjonijiet kollha u ċjoè l-ewwel il-bastiment inqabad fil-maltemp li kkawżalu ħsara u minħabba tali kellu jidħol fil-port Libjan fejn ġie sekwestrat. Ċertament l-ebda minn dawn l-avvenimenti ma tista' tkun attribwita lis-soċjetà konvenuta. Madanakollu, għamlet ħilitha sabiex tassisti l-ekwipaġġ u tgħinhom jiġu rilaxxati minkejja li ma kienx id-dover tagħha li tagħmel dan.

Fir-rigward tat-talba għad-danni, tibda biex tgħid li fir-rigward ta' *damnum emergens* is-soċjetajiet attriċi li kwalifikawx eżattament x'tip ta' ħsarat emergenti fil-verità sofrew u lanqas ma ġabu provi tal-pretensjonijiet tagħhom fir-rigward ta' *lucrum cessans*, u lanqas ma talbet il-ħatra t'esperti sabiex dan isir. Issostni għalhekk li ma jista' jiġi kkwantifikat l-ebda ammont f'dan is-sens, lanqas fuq bażi *arbitrio boni viri*. In sostenn ta' dan teleka numru ta' sentenzi¹.

Oltre minn hekk, tikkontendi li l-liġi tesiġi wkoll li min isofri danni għandu jagħmel mill-aħjar sabiex inaqqas l-estensjoni tagħhom u jissalvagwardja bħala *bonus paterfamilias* l-interess ta' min ikun tenut iħallashom, kif ukoll jimmitiga l-ħsara. Issostni li f'dan ir-rigward, is-soċjetajiet attriċi m'għamlu xejn wara li l-bastiment ġie maqbud u ssekwestrat mill-awtoritajiet Libjani u kienet biss is-soċjetà konvenuta li attivat ruħha biex tirrimedja s-sitwazzjoni u għalhekk kull talba għar-riżarciment ta' danni għandha tiġi mwarrba u eskluża.

Finalment issostni li kull pretensjoni bejn il-partijiet ġiet konkluża permezz tal-iskrittura ffirmata fit-22 ta' Marzu 2017, liema skrittura tinkludi klawżola li l-pagament kien sar għas-saldu ta' kull pretensjoni li kien hemm bejn il-partijiet u għalhekk tikkontendi illi tali ftehim jekwivali għal transazzjoni kif trid u tgħid il-liġi permezz tal-Art 1718 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta.

Ikkunsidrat ulerjorment:

Magħrufa l-provi u s-sottomissjonijiet tal-partijiet, il-Qorti issa ser tgħaddi sabiex tikkunsidra u tiddeċiedi dwar l-eċċezzjonijiet preliminari mressqa mis-soċjetà konvenuta fir-risposta ġuramentata tagħha.

---

¹ Avukat Dottor Tonio Azzopardi v. Olaf A Cini, deċiża mill-PA fil-15 ta' Ottubru 2003, Rita Sultana et v. Antoine Colombo, deċiża mill-Qorti tal-Appell Inferjuri fid-19 ta' Frar 2010, Joseph Attard et v. Direttur Ġenerali tas-Saħħa, deċiża mill-Qorti tal-Appell Superjuri fit-30 ta' Mejju 2014, A.M.A. Company Limited v. Tat-Taljan Company Limited deċiża mill-Qorti tal-Appell Superjuri fit-28 ta' April 2017, Marco Joseph Bugeja v. George Fava et deċiża mill-Qorti tal-Appell Superjuri fit-18 ta' Lulju 2022, Trevor Grech v. Lawrence Agius deċiża mill-Qorti tal-Appell Superjuri tal-15 ta' Ġunju 2023.

Il-prova li s-soċjetajiet attriċi huma tassew is-sidien tal-bastiment u li għalhekk għandhom l-interess ġuridiku

Fl-ewwel eċċezzjoni tagħha, is-soċjetà konvenuta teċċepixxi li s-soċjetajiet attriċi għandhom juru li huma tassew is-sidien tal-bastiment 'Sunoil I'.

Il-Qorti tosserva li a fol 7, is-soċjetajiet attriċi pprezentaw ċertifikat ta' reġistrazzjoni tal-bastiment fir-Repubblika tal-Moldova li juri li l-bastiment bl-isem 'Sun Oil I' jappartjeni lis-soċjetajiet attriċi. Is-soċjetà konvenuta min-naħa tagħha ma gābet l-ebda prova li dak iċ-ċertifikat hu b'xi mod invalidu u/jew falz. L-unika prova li gābet minn naħa tagħha s-soċjetà konvenuta hija allegazzjoni da parti ta' Alan Bruno Olivier li f'laqgħa li saret f'Marsaxlokk kien hemm preżenti persuna ta' nazzjonalita Taljana li qal li l-bastiment kien jappartjeni lilu.

Naturalment la darba m'hemm xejn li jindika u/jew juri li l-kopja taċ-ċertifikat ipprezentat mis-soċjetajiet attriċi a fol 7 huwa b'xi mod invalidu u/jew falz, din il-Qorti ser tqis dak iċ-ċertifikat bħala validu. Isegwi għalhekk li din il-Qorti hija sodisfatta li s-soċjetajiet attriċi huma tassew is-sidien tal-bastiment *de quo* u għandhom l-interess ġuridiku sabiex jipproċedu b'din il-kawża.

Għalhekk ser tgħaddi biex tiċhad l-ewwel eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta.

In-natura tal-ftehim bejn il-partijiet

Fit-tieni eċċezzjoni tagħha, is-soċjetà konvenuta teċċepixxi illi bejn il-partijiet ma kien hemm l-ebda ftehim veru u proprju iżda biss proposta unilaterali magħmula mis-soċjetà konvenuta.

Il-Qorti tinnota li fil-paragrafu 25(i) tas-sottomissjonijiet tagħha, is-soċjetà konvenuta tgħid is-segwenti:

kienet saret proposta mill-konvenuta lill-atturi tramite skrittura intitolata "Sunoil – Time Charter Agreement Proposal" datata 10.11.2014. Din giet sottoskritta/ iffirmata solament mir-rappreżentant tal-konvenuta u aċċettata mill-atturi kif jikkonferma Albert Tabone fl-affidavit tiegħu.

Il-Qorti tibda biex tikkwota dak li ġie kkwotat fis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kaz 1359/2003 **Pillion Patrick noe. v. Smarta Navigation Limited**, deċiża fit-30 ta' Marzu 2011 u kkonfermata mill-Qorti tal-Appell fit-3 ta' Frar 2012:

Illli dwar il-charter party agreement jinghad fl-ktieb "Voyage Charters", Cooke, Young, Martowski, Taylor and Lambert, pagna 3, Lloyd's of London Press:-

"A contract for the chartering of a ship is normally embodied in a printed form of charter party, agreed by the parties or their agents. Under English law there is no requirement that a contract for the

services of a ship or a voyage should be made or recorded in any particular manner. So long as the parties have reached complete agreement, a charter party signed by or on behalf of the parties is unnecessary: Lidgett vs Williams (1845). The parties agreement may be made in the course of written exchanges or during conversations and may even be inferred from conduct, so long as the inference to be drawn is clear. All that is required is that the parties should have reached a firm agreement upon all essential terms.”

Fil-paper tiegħu “TimeCharterparties” fil-UNCTAD training course on implications of the COVID-19 pandemic for commercial contracts, il-**Professur Michael Tsimplis**, mis-City University of Hong Kong School of Law, iġid²:

The general contract law applies to a time charterparty. Thus, it must be lawful and must not violate any public policy restrictions. There is no specific statutory intervention with respect to time-charterparties. As a result, the parties are free to agree on the allocation of risk between them. The interpretation of a charterparty is based on the law applicable to the contract, which for this course is assumed to be English law. The construction of the contract is made against the commercial background.

”In interpreting a contract the court is concerned to identify the intention of the parties by reference to what a reasonable person having all the background knowledge that would have been available to the parties would have understood them to be using the language in the contract to mean; the court focuses on the meaning of the words in their documentary, factual and commercial context...” Acongua Bay [2018] 2 Lloyd's Rep. 382.

Inoltre, il-Qorti tal-Appell, fl-istess proċeduri qalet hekk:

Jigi rilevat li skont il-Kodici ta' Kummerc Malti fl-Artikolu 4 (illum Artiklu 3) hemm ipprovdut li:

“F'affarijiet ta' kummerc, tghodd il-ligi tal-kummerc: izda fejn, din il-ligi ma tiddisponix, ighodd l-uzu tal-kummerc, u, fin-nuqqas ta' dan l-uzu, tghodd il-ligi civili.”

Il-Qorti tirreferi għall-Artikolu 960 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta li jgħid testwalment hekk:

960. *Il-Kuntratt huwa konvenzjoni jew ftehim bejn tnejn min-nies jew iżjed, illi bih tiġi magħmula, regolata, jew maħlula obbligazzjoni.*

---

² https://unctad.org/system/files/information-document/Day_2_Session_3_%26_4_Time_Charterparties_Synopsis.pdf

Huwa ben magħruf li, sakemm il-liġi ma tindikax mod ieħor, il-forma li jieħu kuntratt tista' tvarja u saħansitra hemm il-possibilità li kuntratt ikun anke verbali. L-unika pre-rekwiżiti sabiex kuntratt ikun validu hija l-volontà tal-partijiet li jintrabtu u r-rekwiżiti tal-kuntratt kif stipulati fl-Artikolu 966 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta.

B'hekk la darba mill-provi hu evidenti li t-*Time Charter Agreement Proposal* (a fol 9) kien il-ftehim kif aċċettat mill-partijiet u l-ebda waħda mill-partijiet ma għebet prova jew indikat li dak il-ftehim kien monk minn waħda mir-rekwiżiti tal-Artikolu 966 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta, mela allura din il-Qorti ser tgħaddi biex tqis li d-dokument magħruf bħala *Time Charter Agreement Proposal* a fol 9 (DOK B) kien jikkostitwixxi l-kuntratt bejn il-partijiet għal finijiet ta' dawn il-proceduri.

Għalhekk din il-Qorti ser tgħaddi biex tiċhad it-tieni eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta u dana stante li l-Qorti tqis ir-relazzjoni bejn il-partijiet bħala waħda kontrattwali.

Ikkunsidrat ulterjorment:

Fil-mertu

Fl-ewwel talba tagħhom, is-soċjetajiet attriċi talbu lil din il-Qorti dikjarazzjoni li l-kumpanija konvenuta kissret l-obbligazzjonijiet tagħha fil-konfront tal-atturi (i) meta naqqset li tħallas puntwalment il-kera pattwita għall-użu tal-bastiment flimkien ma' kull kumpens ieħor pattwit u (ii) naqset milli tirritorna l-bastiment kif pattwit.

Il-Qorti rat il-fatti tal-każ u tqis li huma pjuttost straordinarji. L-ewwel kwistjoni li l-Qorti tqis illi jinħtieġ li tiġi ndirizzata, u dana anke in vista tat-tielet eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta, hija n-natura tal-kuntratt pattwit bejn il-partijiet u cjoè l-obbligi, id-drittijiet u r-responsabilitajiet li jemerġu min-natura tal-kuntratt innifsu, biex b'hekk imbagħad tkun tista' tiddetermina jekk, kif u fejn naqsu l-partijiet.

In-natura tal-kuntratt bejn il-partijiet

Huwa paċifiku bejn il-partijiet li l-kuntratt bejniethom kien jikkonsisti f'*time charterparty*. Il-Qorti tosserva li l-Kap 234 tal-Liġijiet ta' Malta ma' jagħti l-ebda definizzjoni tal-imsemmi kuntratt. Il-Qorti għalhekk sejra tirreferi għal ftit ġurisprudenza lokali u anke awturi.

Ġja saret referenza għas-sentenza tal-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fil-każ **Pillion Patrick noe. v. Smarta Navigation Limited**, iżda l-Qorti tħoss opportun illi tirreferi wkoll għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell fl-istess proceduri, f'liema sentenza intqal hekk:

“A Charterparty is the contract, a private contract between two principal parties. It is this one basic fact that distinguishes a voyage charterparty from what is too loosely described as a bill of lading contract. A bill of lading is never the contract. Thus a charterparty is a

private agreement between two parties, individual or corporate. Like any other contract only those who entered it can sue or be sued upon it. (Maritime Law – Christopher Hill)

Il-Qorti tal-Appell fid-deċiżjoni tagħha fl-ismijiet **Avukat Max Ganado noe v. Kaptan Sebastiano Pizzimenti noe** deċiża fit-30 ta' Novembru 2007, fejn il-Qorti għamlet is-segweni konsiderazzjonijiet sabiex tiddistingwi bejn ir-responsabilitajiet tas-sidien u c-charterer fil-każijiet ta' *charter by demise* u *charter party* ieħor:

*"Fil-kuntratt ta' "charterparty" in kwistjoni jinghad li "The vessel shall during the charter period be in the full possession, and at the absolute disposal for all purposes of the charterers and under their complete control in ever respect". Fir-rigward ta' charterparties, l-awturi **Gaskell, Debattista and Swatton, fil-ktieb "Chorley & Giles' Shipping Law"** (8th Edit, 1988 pag. 174) jagħmlu dawn l-osservazzjonijiet:*

"To put it broadly a charterparty is a contract between the charterer and the shipowner, by which the former hires from the latter the use of the ship, either for a certain length of time – say, twelve months – when it is called a time charter, or for a certain voyage, when it is called a voyage charter; this latter may be out and home, usually called a 'round voyage'. The charter may be an ordinary hire just as the hire of any movable thing, for instance, a motor car for an excursion, or it may be in the nature of a lease by which the owner grants or demises the entire control and possession of the ship to the charterer (charter by demise). This type of charterparty is appropriate when a shipowner is desirous of augmenting his fleet, or where a person wishes to obtain full temporary possession of a ship, as when fitting out an expedition for exploration. The demise charterer is in a position similar to the leaseholder of land, that is to say, he is for all practical purposes, except registration, the temporary owner of the ship. Accordingly, the duties and rights of the owner are performed and exercised, respectively, by him. He is bound by a salvage award, and it is on his behalf that the master signs bills of lading, for master and crew are his, and not the owner's servants. During the duration of a charter by demise the owner's right is to be paid the hire or, as it is sometimes confusingly called, the chartered freight. He is not allowed to interfere in any way with the management of the ship, except in so far as the terms of the charterparty itself permit. If the ship earns a salvage award the charterer by demise is entitled to it. The common form of charterparty is that used between the shipper of goods and the shipowner".

"Kif intqal minn Lord Watson fil-kawza "The Castle Gate", deciza mill-House of Lords fl-1892, "As every proceeding in rem is in substance a proceeding against the owner of the ship, a proper maritime lien must

have its root in his personal liability". Issa, meta jkun hemm charter by demise, is-sid tal-vapur ma jkun bl-ebda mod responsabbli għall-obbligazzjonijiet assunti mill-vapur, u kwindi ma tistax issegwi azzjoni in rem kontra l-vapur, liema azzjoni, kif jinghad fil-kawza "L'Astrigoni", deciza fl-Ingilterra fl-1974, hija "intended to facilitate the enforcement of liabilities, not to allow pressures to be put upon a person who is himself under no liability in respect of the liabilities of others". "Il-fatt li s-sid tal-vapur izomm xi drittijiet fuq il-vapur, per eżempju, li c-chief engineer ikun mahtur minnu, u li s-sid izomm dritt ta' spezzjoni u dritt ta' identifikazzjoni f'kaz ta' xi responsabbilita` jew hsara lill-vapur, ma jtellifx mill-fatt li kuntratt jibqa' definit "charter by demise", bir-responsabilitajiet u obbligi jkun kollha tac-charterer – "Baumwoll Manufactur von Carl Scheibler vs Furness", deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-Ingilterra fl-1893.

"Meta l-kaz ikun ta' din in-natura, ir-responsabilita` għal hlas ta' servizzi provduti tkun tac-charterer biss u mhux tal-vapur, aktar u aktar meta, f'dan il-kaz, gie stabbilit li l-ordnijiet saru mic-charterer u mhux mill-kaptan. F'kaz ta' charter by demise, ir-responsabilita` għal hlas ta' dan il-kreditu ma jkunx, allura, tas-sidien tal-istess bastiment, izda tal-"bareboat charterers" personalment. Hekk jinghad ukoll fil-ktieb tal-awtur Scruttan "On Charterparties" (19th Edit. 1984 pag. 47).

"A charter by demise (bare boat) operates as a lease of the ship itself, to which the services of the master and crew may or may not be supra added. The charterer becomes for the time the owner of the vessel; the master and crew become to all intents his servants, and through them the possession of the ship is in him.

"Under a charter not by demise, on the other hand, the ship owner agrees with the charterer to render services by his master and crew to carry the goods which are put on board his ship by or on behalf of the charterer.

"The possession of a demised ship is in the charterer, not the owner. Various consequences follow from a charter being construed as a demise:

"(1) the owner is not liable to shippers even if they did not know of the charter, or to the charterers, for acts of the master and crew. (Baumwoll vs Furness 1893 A.C. 8).

"(7) Where statutory duties are imposed on the "owner" of a ship, such as the payment of light dues, in the absence of express provisions in the charter, the charterer is liable if the charter is a demise, the owner if it is not. (The Hopper No. 66 (1908) A.C. 126).

"(8) A charterer by demise is liable for collision caused by negligence of the demised ship. (Fenton vs Dublin 1838 8 A. & E. 835)"

"Meta m'hemmx ir-responsabilita` tas-sidien tal-vapur, m'hemmx responsabilita` tal-vapur, u kwindi ma tistax tirnexxi azzjoni in rem

kontra l-istess vapur. Vapur ma jistax jinzamm responsabbli meta ma tezisti ebda responsabilita` tas-sidien taghha.

Magħruf dan l-insenjament, huwa ċar mill-provi li fil-każ odjern, is-soċjetà konvenuta ma krietx biss il-bastiment iżda kriet il-bastiment bl-ekwipaġġ u l-kaptan inkluż u għalhekk, ma jistax jingħad li jammonta għal *charter by demise* u konsegwentement ir-responsabbiltajiet ta-*charterer* taht *charter by demise* mhumiex applikabbli.

F'dan il-każ l-irwol tas-soċjetà konvenuta kien unikament li jutilizza l-bastiment bl-ekwipaġġ b'kollox sabiex isir il-vjaġġ u jaqdi l-funzjonijiet li riedu jaqdi. Fil-fatt huwa ċar mill-provi u mix-xhieda li d-deċiżjonijiet tul il-vjaġġ kienu qed jittieħdu mill-Kaptan tal-bastiment u mhux mic-*charterer*. L-unika struzzjonijiet li ngħataw mic-*charterer* kienu dwar fejn kellhom jiġu kkonsenjati l-*bunkers*.

Oltre minn hekk, ic-*charterer* kellu r-responsabbiltà li jipprovdi l-materjal għall-vjaġġ u ċjoè l-pagamenti tal-Kaptan u l-ekwipaġġ kif ukoll għal dak kollu meħtieġ sabiex isir il-vjaġġ, inkluż il-*fuel*.

Isegwi għalhekk li filwaqt li c-*charterer* ikollu ċertu obbligi, ir-responsabbiltà tal-bastiment u l-Kaptan u l-ekwipaġġ tiegħu ma jgħaddux għand ic-*charterer* iżda dejjem jibqgħu għand is-sid li min-naħa tiegħu jkollu l-obbligu li jassigura li l-bastiment u l-ekwipaġġ ikun f'sitwazzjoni li jistgħu jonoraw l-ftehim mac-*charterer*.

Il-Professur **Michael Tsimplis** fl-istess *paper* tiegħu hawn fuq ċitata jgħid:

The owner has to provide the services of the named ship for the agreed period of time. The service starts with the delivery of the vessel, ready to provide the agreed services to the charterers by following their orders. Delivery has to be at the place agreed in the contract and also during the agreed period of time. The time charterparty ends with the redelivery of the vessel to the shipowner at the agreed place or area of the world. The time of redelivery must be consistent with the agreed length of the time charterparty as agreed in the contract. Because of the vulnerability of shipping to delays courts are prepared to assume a margin around the day of redelivery. Thus, where the charterparty is for 12 months a margin of a few days before and after the one year marked will be allowed to the charterer for redelivery. Where such a margin has been already included in the contract no additional margin is provided. The vessel must comply with the contractual arrangements at the time of delivery and must be returned undamaged, in a similar order as delivered excepting ordinary wear and tear. If the contract is not presented for service to the charterers at the agreed place, within the agreed period of time or in the condition agreed the charterer would normally have an express right to cancel the charterparty irrespective of whether the contractual breach has been caused by a fault of the shipowner or by some other factor beyond the control of the shipowner.

.....

The shipowner also has the obligation to perform the time charterparty duties, including the loading and discharging operations with the utmost despatch, unless the responsibility for the cargo operations has been transferred to the time-charterers. (The Filikos, [1983] 1 Lloyd's Rep. 9.)

Ir-responsabilità tal-inċident li seħħ fit-31 ta' Diċembru 2014 u l-ġrajja segwenti

Stabbilit x'inhuma r-responsabilitajiet ġenerali tal-partijiet meta jkun fis-seħħ *time charterparty*, il-Qorti jeħtieġ tqis l-inċident li seħħ fil-31 ta' Diċembru 2014 u l-ġrajja segwenti u jekk dak li seħħ kienx imputabbli għal xi waħda mill-partijiet.

Il-fatti li jemerġu mill-provi huma s-segwenti:

1. Fil-31 ta' Diċembru 2014, il-vapur inqabad f'maltempata, b'konsegwenza ta' liema tilef iż-żewġ ankri, kellu ħsara fil-magni u anke spiċċa bla *fuel*;
2. Fuq deċiżjoni tal-Kaptan, il-vapur ġie rmonkat lejn il-Libja;
3. Ġewwa l-Libja, l-ekwipaġġ u l-vapur sofrew arrestati minħabba suspetti ta' kuntrabandu ta' *fuel/diesel*.

Is-soċjetajiet attriċi jsostnu li l-irmunkar tal-vapur seħħ fl-aħħarnett minħabba li l-vapur spiċċa bla *fuel* u għalhekk stante li kienet is-soċjetà konvenuta li kienet responsabbli milli tara li jkun hemm biżżejjed *fuel*, kull ma seħħ minn hemm 'l quddiem hu imputabbli lilha.

Mill-banda l-oħra s-soċjetà konvenuta tikkontendi li s-sitwazzjoni hija ħafna aktar kumplessa minn hekk u dana stante li hi offriet li tirmonka l-vapur lura lejn Malta, iżda kien il-Kaptan li insista li jagħmel *distress call* meta kien konsapevoli li kien f'ibħra Libjani. Barra minn hekk, jinsisti li l-arrest ġewwa l-Libja seħħ minħabba suspetti li kien hemm fir-rigward tal-bastiment u dwar dak li qal membru tal-ekwipaġġ li ma kellux x'jaqsam mal-vjaġġ in kwistjoni. Oltre minn hekk, isostni li l-maltempata li rendiet lill-vapur mingħajr ankri, bil-ħsara fil-magna u bla *fuel* tammonta għal *force majeure*.

Ir-responsabbilitajiet tas-soċjetà konvenuta, kif fuq dettat, kienu li tara li l-vapur ikollu r-riżorsi kollha meħtieġa sabiex ikun jista jsir il-vjaġġ. Fix-xhieda tiegħu Alan Bruno Olivier jispjega li meta l-vapur safa' bla ankri, bil-ħsara fil-magna u bla *fuel* għamel dak kollu li seta' sabiex irendi lura l-vapur fi stat li seta` jkompli l-vjaġġ tiegħu u ċjoè qabbad agent sabiex jara li l-valur jingħata l-fuel, sewwa l-magna u saħansitra ingaġġa l-bugħaddasa sabiex jirkupraw l-ankri mitlufa. Kieku l-vapur ma ġiex arrestat, il-ħsarat kienu jiġu msewwija u potenzjalment ma kien jinqala` qatt xejn bejn il-partijiet għax minn hemm kienu jkomplu bir-relazzjoni kuntrattwali tagħhom bla xkiel.

Isegwi għalhekk li r-raġuni vera għaliex inqala' dak kollu li segwa kien proprju l-arrest tal-ekwipaġġ u l-bastiment fil-Libja. Għalhekk il-Qorti jeħtieġ li tindaga jekk dan l-arrest kienx attribwibbli fil-fatt lis-soċjetà konvenuta.

Is-soċjetajiet attriċi min-naħa tagħhom u permezz tal-affidavit ta' Albert Tabone sostnew li l-arrest fil-Libja seħħ minħabba li kien hemm suspetti dwar Alan Bruno

Olivier fil-kuntest ta' traffikar illegali ta' *diesel*, liema allegazzjoni ġiet irtirata waqt il-kontro-eżami u klassifika tali allegazzjoni b'ħala biss xnieha li kien sema'. Is-soċjetajiet attriċi ma ġabu ebda prova oħra li b'xi mod tindika li l-arrest tal-bastiment fil-Libja huwa attriwbli lejn xi azzjoni jew nuqqas ta' azzjoni da parti tas-soċjetà konvenuta.

Strettament, il-Qorti tista' tieqaf hawn iżda tajjeb jingħad li s-soċjetà konvenuta min-naħa tagħha ġabet provi li juru li l-ekwipaġġ kollu ġie liberat mill-akkużi fil-konfront tiegħu stante li ma kien hemm ebda traffikar illegali fuq il-vjaġġ partikolari. Oltre minn hekk, Alan Bruno Olivier fix-xhieda tiegħu jgħid li l-arrest sar minħabba li membru tal-ekwipaġġ tkellem dwar traffikar illegali li kien sar fi vjaġġi preċedenti li ma kellhom x'jaqsmu xejn mas-soċjetà konvenuta u li persuna fl-armata Libjana kienet fil-fatt għarfet il-bastiment li fil-passat kien miżmum u ħarab.

Il-Qorti tinnota li fil-fatt is-soċjetà konvenuta mhux talli mhi bl-ebda mod responsabbli tal-fatt li l-vapur ġie arrestat talli kienet hi li għamlet l-almu tagħha sabiex l-ekwipaġġ ġie meħlus mill-arrest, filwaqt li hu ċar li s-soċjetajiet attriċi m'għamlu xejn sabiex l-ekwipaġġ u l-kaptan tagħhom stess jiġu rilaxxati, u lanqas ma ħadu azzjoni mal-awtoritajiet Libjani sabiex il-vapur innifsu jiġi restitwit.

Għalhekk din il-Qorti, in vista tal-kunsiderazzjonijiet magħmula, ma tista' bl-ebda mod issib li s-soċjetà konvenuta hija b'xi mod responsabbli sabiex tirritorna l-bastiment pattwit u dan primarjament (a) għax mhux qiegħed fil-pussess tagħha, u dwar dan hemm qbil bejn il-partijiet, (b) għax bit-*time charterparty* r-responsabilità aħħarija tal-bastiment u l-ekwipaġġ u l-pussess tal-istess huma tas-sid u għalhekk il-bastiment qatt ma kien fil-pussess tas-soċjetà konvenuta u finalment (c) għax l-arrest tal-bastiment mhu bl-ebda mod attriwbli lis-soċjetà konvenuta - u għalhekk ser tgħaddi biex tiċċad l-ewwel talba attriċi safejn din tikkonċerna r-ritorn tal-bastiment.

Il-ħlas tal-kera pattwita

Jibqa' għalhekk biss li l-Qorti tiddeċiedi jekk is-soċjetà konvenuta għandhiex tħallas il-kera pattwita *ai termini* tal-ftehim a fol 9 tal-proċess. Il-Qorti ser tikkunsidra li t-talba tirreferi għal kera ta' ħames (5) xhur u dana stante li l-ewwel xahar ġie mħallas, ma nġiebet ebda prova li b'xi mod ġie mġedded il-ftehim u ma ngarr ebda tip ta' *fuel* fuq il-bastiment u għalhekk il-*performance bonus* mhuwiex applikabbli.

Fix-xhieda tiegħu, Alan Bruno Olivier jgħid li hu kien bagħat javża lis-soċjetajiet attriċi li kien qed jittermina l-ftehim ta' bejniethom fil-bidu ta' Jannar 2015, iżda prova dokumentarja ta' dan ma tirriżultax. Nonostante dan, il-Qorti tosserva l-ftehim bejn il-partijiet datat 22 ta' Mejju 2017 (a fol 156 tal-proċess) minn fejn jirriżulta li s-soċjetà konvenuta ħallset lis-soċjetà attriċi BTZ Valletta Co Ltd s-somma ta' erbgħa u tletin elf, mija u wieħed u erbgħin Ewro (€34,141) għas-saldu ta' kull pretensjoni li kien hemm bejn il-partijiet. B'hekk il-Qorti tqis li kull pretensjoni li seta' kellha s-soċjetà attriċi BTZ Valletta Co Ltd ġiet effettivament konkluża.

Jibqa' għalhekk biss il-pretensjonijiet tas-soċjetà Mediterranean Samac Company Limited fir-rigward. Is-soċjetà konvenuta tagħti b'ħala raġuni għan-nuqqas ta' ħlas il-

fatt li ma setgħetx tkompli bil-ftehim tagħha mas-soċjetajiet attriċi minħabba li l-oġġett tar-relazzjoni bejniethom, u ċjoè l-bastiment, ma setax aktar jintuża minħabba l-arrest. Stabbilit digà li l-arrest ma kienx attribwibbli lis-soċjetà konvenuta u stabbilit ukoll li s-soċjetajiet attriċi min-naħa tagħhom m'għamlu xejn u ma ħadu l-ebda azzjoni sabiex il-bastiment jinħeles u jerga' jkun ta' użu, din il-Qorti tqis li l-ftehim bejn il-partijiet ma baqax possibli li jkun eżegwit u dana minħabba n-nuqqas ta' azzjoni da parti tas-soċjetajiet attriċi u għalhekk ma tarax raġuni għaliex is-soċjetà konvenuta għandha tħallas kera ta' servizz li ma setax jingħata lilha.

Għalhekk din il-Qorti qed issib illi s-soċjetà konvenuta għandha tiġi dikjarata ħielsa minn kull obbligu ta' ħlas tal-kera u minn kull obbligu ta' ħlas ieħor b'konsegwenza tal-istess ftehim bejn il-partijiet u għalhekk ser tgħaddi biex tiċċad ukoll l-ewwel parti tal-ewwel talba attriċi.

It-tieni u t-tielet talbiet attriċi

La darba għar-raġunijiet suesposti l-Qorti ser tiċċad l-ewwel talba attriċi, isegwi li t-tieni u t-tielet talbiet tas-soċjetajiet attriċi ser jiġu wkoll miċċhuda minħabba li jiddependu fuq l-eżitu possittiv tal-ewwel talba.

Decide

GĦALDAQSTANT, il-Qorti qegħda, għar-raġunijiet u l-konsiderazzjonijiet hawn fuq magħmula, taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi tiċċad l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet tas-soċjetà intimata u filwaqt illi tilqa' l-bqija tal-eċċezzjonijiet, tgħaddi biex tiċċad it-talbiet kollha attriċi.

L-ispejjeż tal-kawża jkunu a karigu tas-soċjetajiet attriċi flimkien u *in solidum* bejniethom.

Onor. Ian Spiteri Bailey
Imħallef

Amanda Cassar
Deputat Registratur